Durata războiului și perspectivele lui economice

Pagină de sinteză, prezentată de „CENTRUL DE STUDII ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ", de sub conducerea d-lui Florin Zaharia

Cercurile autorizate ale celor două partide astăzi în conflict armat, au păreri diferite asupra duratei actualului război. Astfel, în timp ce guvernul german preconizează că războiul se va termina în scurt timp, guvernul englez a făcut cunoscut lumii că pregătește planuri pentru un război de cel puțin trei ani.

Marea diferență între cele două evaluări se datorește probabil punctelor de vedere diferite din care privesc situația cei doi parteneri. Pe când guvernul german se bizue a crede că biruințele militare și complicațiile politice care ar urma ar putea duce la o încheiere grabnică a păcii, guvernul britanic se gândește desigur la posibilitatea unei istoviri economice a adversarului, istovire care ar antrena sfârșitul războiului fără jertfe deosebit de mari în oameni...

Perspectivele economice

Este desigur foarte greu de spus cine are dreptate, de oarece fiecare partener privește viitorul din punctul de vedere cel mai defavorabil pentru adversar. **Războiul actual, având însă o influență covârșitoare asupra mersului afacerilor din restul lumei, este natural să încercăm o apreciere a perspectivelor economice de mai sus, independent de partea cui ar fi victoria.**

După 50 ani de prosperitate

RAZBOIUL MONDIAL DIN 1914—1918 A INCEPUT IN PLINA PROSPERITATE ȘI DUPA APROAPE 50 ANI DE CREȘTERE NEINTRERUPTA A PRODUCȚIEI INDUSTRIALE ȘI AGRICOLE, DE PRETUTINDENI. După evaluarea făcută de cunoscutul economist german Rolf Wagenführ, producția industrială a lumei s'a mărit, din 1860 până în 1913, de aproape șapte ori! In principalele țări cari au participat la războiul mondial precedent, producția industrială a înregistrat creșteri foarte mari. Astfel, în Germania s'a mărit în acest interval de șapte ori, în Franța de patru ori și în Anglia de trei ori. Cu excepția războiului franco-german și a celui ruso-japonez, cari au provocat pierderi și întreruperi de scurtă durată a activității economice, cei 50 ani cari au precedat războiului mondial pot fi caracterizați ca o lungă perioadă de prosperitate și liniște. In Germania și Anglia șomajul nu a depășit niciodată 100—200.000 lucrători; imense capitaluri și rezerve fuseseră adunate în toate țările europene, iar populația creștea fără întrerupere. **De aceia, în primul an de război mondial, nici unul din statele beligerante nu s'a văzut silit să ia măsuri pentru raționarea consumului sau pentru supraveghierea prețurilor.** De abia în 1915 și 1916 situația a început să se schimbe, în regiunea puterilor centrale. In Anglia și Franța a domnit o relativă libertate economică până la sfârșitul războiului. Nu mai vorbim de Statele-Unite, care, intrate târziu în luptă, au înregistrat războiul mondial ca o perioadă de hiper-prosperitate.

Situația economică la începutul actualului război

Care este însă, din punct de vedere economic, situația de astăzi? In intervalul 1913-1929 producția industrială s'a mărit în Franța cu 38% și în Germania cu 3%. In Anglia s'a menținut. Abia în 1929 a intervenit cea mai lungă și mai profundă criză înregistrată vreodată în istorie (1929—1933), urmată de reluarea afacerilor până în 1937 și de o nouă depresiune economică în 1937 și 1938. In acest din urmă an, producția industrială a Germaniei, a fost cu 26% și a Angliei cu 24% superioară celei din 1929. Producția industrială a Franței a ajuns de abia în 1939 la nivelul din 1929. Prin urmare, putem afirma, că cele trei țări beligerante au astăzi o producție industrială mai mare decât în 1913, după cum urmează: Franța cu 38%, Germania cu 23% și Anglia cu 24%.

Cât va dura războiul?

DACA ȚINEM SEAMA CA ACESTE SPORURI SE APLICA LA CANTITATI FOARTE MARI, VEDEM CA DIN PUNCT DE VEDERE INDUSTRIAL RAZBOIUL ACTUAL AR PUTEA SĂ DUREZE VREME MAI INDELUNGATA DECAT CEL PRECEDENT.

Există însă și motive să credem contrariul și iată de ce: Spre deosebire de ce s'a întâmplat în 1914, astăzi, cu excepția unor fronturi secundare, războiul tinde să devie un război de poziții, cu un imens consum de materiale. Din acest punct de vedere, războiul din 1939 începe la un nivel superior celui din 1918. **Puterea de foc a unităților nu numai că nu s'a micșorat, dar este mai mare decât la sfârșitul războiului mondial. Deci durata acestui război va depinde de capacitatea de alimentare a frontului. La rândul său, aceasta depinde de capacitatea de producție a fiecării țări și de posibilitatea de a importa.**

Capacitatea de producție

Să analizăm fiecare element în parte. Capacitatea de producție este în funcție de numărul, mărimea și nivelul technic al întreprinderilor industriale; de gradul de uzură al acestora în momentul isbucnirii războiului; de situația mijloacelor de transport, de existența materiilor prime și a numărului de lucrători și funcționari necesari punerii în mișcare a aparatului de producție.

Din punct de vedere tehnic, desigur că Germania a făcut progrese simțitoare în perioada de după război. Mai întâi a venit raționalizarea întreprinderilor din 1924—1926; apoi, al doilea val de investiții și raționalizare din 1934—1937.

Nu este însă mai puțin adevărat că și întreaga industrie britanică a fost modernizată și amplificată în intervalul 1932—1937. Singura din cele trei țări care nu a început să facă progrese decât în 1938, este Franța.

Pe când însă Anglia și Franța nu au utilizat niciodată mai mult de 60—70% din capacitatea lor teoretică de producție, întreprinderile germane utilizau 100% din capacitatea lor de producție încă din 1937. Prin urmare, din punct de vedere pur tehnic, Anglia și Franța își pot lărgi producția fără noui investiții, dacă vor avea mână de lucru și materii prime. Germania, după cum a anunțat de altfel și mareșalul Göring, va face însă noui investiții.

De altă parte, din analiza bilanțurilor societăților anonime germane pe 1937 și 1938, rezultă că în ultimii ani amortizările au fost atât de reduse încât multe întreprinderi nu și-au putut înlocui mașinile uzate. Din acelaș motiv, capacitatea de transport a căilor ferate și vapoarelor germane a scăzut fără întrerupere din 1933. Uriașul efort pentru înarmare s'a făcut în parte în dauna capitalului fix.

Așa dar, din motive diferite, Germania și Franța vor fi obligate să facă cheltuieli pentru înlocuirea mașinilor vechi și crearea de noui întreprinderi. Singură Marea Britanie pare să fie în stare să facă față situației fără cheltuieli suplimentare

Problema stocurilor de materii prime

In principiu, investițiile noui în vreme de război costă puțin, deoarece mâna de lucru este mobilizată. Materiile prime costă însă foarte scump și în plus pentru investiții și activitatea uzinelor trebuesc retrași soldați de pe front.

Stocuri de materii prime par să existe în toate țările beligerante pentru 6—12 luni de război. Pentru o durată de război mai lungă stocul va trebui importat sau înlocuit. Soluția înlocuirii unui produs cu altul nu este însă atât de simplă cât pare. Mai întâi, pentrucă echivalează cu retragerea multor muncitori valizi de pe front. De exemplu, pentru a produce 8 milioane tone benzină, din **cărbune**, adică atât cât poate furniza România cu 25.000 lucrători și funcționari în schelele petrolifere, sunt necesare 300—350 mii mineri și funcționari cari nu pot fi înlocuiți prin femei, copii sau bătrâni, deoarece este vorba de o muncă grea și calificată. De asemeni, este foarte ușor de imaginat utilizarea minereurilor sărace în fer atunci când nu există minereuri bogate. Dar în acest caz, pentru a produce aceiași cantitate de fontă trebuesc de patru ori mai mulți lucrători și funcționari.

O altă dificultate isvorită din utilizarea pe o scară întinsă a „ersatz"-urilor, este insuficiența materiilor prime pentru fabricarea tuturor produselor necesare. Astfel, bumbacul și lâna pot fi înlocuite prin produse rezultate din prelucrarea lemnului. Dar cum lemnul este utilizat la fabricarea hârtiei, a explozivilor și la construcțiile necesare economiei private și războiului, nici o țară europeană nu dispune de lemn îndestulător pentru a face față vreme îndelungată tuturor cererilor. In plus, nimeni nu va accepta vreodată despădurirea masivă a țării, în afară de faptul că și de astă dată s'ar necesita numeroase brațe de muncă ce trebuesc retrase de pe front.

De altă parte, cu rare excepții (cauciucul și benzina), nici un material de înlocuire nu prezintă calitățile produselor naturale. In special cele care trebue să dureze au o rezistență redusă. Fonta fabricată de minereu sărac este casantă, textilele fabricate din lemn durează foarte puțin, etc. Deci, pentru a întreține oamenii și lucrurile, procesul de producție trebue să se repete de mai multe ori decât atunci când se utilizează produse naturale și prin aceasta frontul este lipsit continuu de un număr mare de luptători.

Greutățile importu'ui

Dacă la cele de mai sus adăogăm faptul că **unele materii prime nu au putut fi înlocuite până acum** (de ex.: metalele colorate), rezultă că sub amenințarea unui război chiar de relativ scurtă durată (12—24 luni), statele beligerante vor fi silite să recurgă la import sau la ocuparea țărilor producătoare.

Importul depinde însă și de existența mijloacelor de transport, ca și de posibilitatea de a plăti materile prime la prețurile dictate în genere de producători. Războiul trecut a demonstrat însă că atât căile ferate, cât și vasele de transport, se uzează în proporții impresionante, așa încât menținerea importului este condiționată și de astă dată de retragerea unui număr de lucrători calificați de pe front. De asemeni, țările cari nu dispun de rezerve în aur sau capitaluri în străinătate, sunt obligate să plătească importul cu mărfuri fabricate, **în care caz n'ar fi exclus să le scumpească prețul, sau să urce valoarea de schimb a monedei lor...**

Pe de altă parte, pe când în vremuri de pace producția poate fi rationalizată, în timp de război numai întâmplător se mai poate menține rationalizarea fabricației.

Problema lipsei de brațe

Prin urmare, întreținerea îndelungată a economiei naționale și a frontului presupune reducerea substanțială a numărului de combatanți (**în Germania se socotește cu trei neluptători pentru un luptător, iar în alte țări această proporție este evaluată la 6—7 neluptători pentru un soldat pe front**) sau organizarea unui **HINTERLAND** capabil să întreție frontul. **Cum reducerea numărului de luptători poate deveni însă periculoasă pentru destinul armelor, toți beligeranții se gândesc la a doua soluție.**

ANGLIA INCEARCA SĂ OCUPE MARILE ȘI SĂ-ȘI MOBILIZEZE CAPITALURILE, IN TIMP CE GERMANIA CAUTA REZOLVIREA ACELEIAȘI PROBLEME PRIN LEGĂTURI STRANSE CU TARILE CONTINENTALE.

Mâna de lucru începuse să lipsească în Germania încă din 1937, iar în Anglia și Franța lipseau muncitorii calificați încă din 1938, și se estima că până la sfârșitul anului 1939, chiar în timp de pace Anglia nu ar mai fi avut lucrători disponibili. Cu atât mai mult deci lipsa lucrătorilor va deveni mai acută după primele luni de război, când pierderile umane vor fi în creștere și stocurile de munițiuni, armament și materi prime vor începe să se epuizeze. ATUNCI NU MAI RAMANE DECAT CA RAZBOIUL SĂ SE TERMINE, SAU OPERAȚIILE MILITARE SĂ SE INDREPTE PE MARE ȘI USCAT SPRE REGIUNILE CU BRATE DE MUNCA LIBERE ȘI CU MATERII PRIME. Pentru prima oară în istoria războaielor operațiile militare tind să fie subordonate scopurilor economice și nu invers.

Trupele motorizate vor merge spre materiile prime, ca păstorii după pășune...

Nu riscă însă acest mecanism să extindă războiul până la crearea unui dezechilibru hotărâtor pentru unul din parteneri și tocmai prin aceasta să limiteze durata războiului?

Problema financiară a războiului

Nici din punct de vedere financiar situația nu este azi mai bună decât din punct de vedere economic. In 1914. toate statele au intrat în război cu monede sănătoase, cu mari rezerve de capitaluri și cu datorii interne relativ reduse. Dimpotrivă, astăzi, majoritatea țărilor se resimt încă după teribila inflație din 1920 — 1924, după deprecierea monetară din 1932—1936 și mai toate au intrat de curând într'o perioadă de inflație latentă. Pretutindeni, până la declararea actualului război, nivelul prețurilor și cursul devizelor erau menținute prin măsuri deosebit de severe. In unele state beligerante volumul circulației de semne monetare de toate categoriile era în 1939 la nivelul din 1917 — 1918...

Ce se va întâmpla cu acestea la primul șoc produs de un eveniment politic sau militar de oarecare gravitate? Nu riscă să se creieze o stare pe care nici o putere administrativă să nu o poată stăpâni?

In fine, nu trebuie să uităm că ,deși războiul începe după câțiva ani de disciplinare a masselor, oamenii de astăzi intră în război atunci când generația războiului precedent mai trăește, iar majoritatea adulților au trăit inflația, criza și războiul nervilor. Sunt factori susceptibili să creieze o stare de echilibru instabil, care nu poate favoriza un război de lungă durată.

Prin urmare, atât din punct de vedere al capacității de producție, cât și din punct de vedere financiar sau social, războiul izbucnit în Septembrie 1939 nu ar putea dura probabil nici cât cel din 1914. Credem că economia europeană nu poate rezista la un război mai lung de doi ani.

In primul an s'ar consuma rezervele și s'ar uza capitalul fix, iar în al doilea, victoria va fi de partea celui care-și poate întrebuința bine oamenii, creând și un hinterland suficient de mare pentru a putea acoperi nevoile frontului.

Datoria țărilor neutre

Pornind dela această concluzie, datoria țărilor neutre este să pregătească simultan și războiul și pacea. De altfel, chiar și fără voia lor, **nu au altă cale de ales. Din cauza surprizelor militare posibile, toate țările europene nebeligerante au făcut mobilizări mai mult sau mai puțin generale, iar cele transoceanice au luat măsuri militare neobișnuite. Blocada engleză și contra-blocada germană obligă statele neutrale să-și adapteze comerțul exterior și traficul maritim după raportul de forțe pe câmpul de război. Automat, comerțul de tranzit dispare, iar exportul și importul vor fi fatal reduse la cea mai simplă expresie.**

Din aceste motive, prima concluzie care se impune este o quasi-monopolizare a comerțului exterior. Evoluția prețurilor **externe nemai având decât o însemnătate redusă și importul depinzând exclusiv de înțelegerile dela guvern la guvern, inițiativa particulară capătă un rol secundar. Statul exportă, bineînțeles la prețuri interne remuneratorii, acolo de unde poate importa. Și va importa ceiace este strict necesar pentru armată și populația civilă. Inițiativa particulară trebue utilizată mai cu seamă acolo unde sunt necesare stocuri. In acest domeniu nici un sacrificiu nu pare prea mic. Cu cât războiul va dura, cu atât unele materii prime vor lipsi. Datorită rigorii cu care va fi aplicată blocada engleză și contrablocada germană, este în afară de orice discuție că peste câteva luni unele materii prime vor deveni rare, iar altele vor fi practic monopolizate de unii din beligeranți.**

Organizarea internă

In ce privește piața internă, fiecare țară neutră trebue să organizeze imediat controlul prețurilor, producției și consumului. Asupra acestor măsuri nu vom insista acum, deoarece am arătat de nenumărate ori consecințele dezastruoase ale unei economii de război fără riguroase măsuri antiinflaționiste.

Mobilizarea civilă

Există însă și alte aspecte ale pregătiri războiului, asupra cărora este necesar să stăruim.

1) In perioada de neutralitate, ca și în vreme de război, **nimeni nu trebue să rămână neocupat.** Independent de productivitatea muncii fiecăruia, experiența arată că **inactivitatea creiază o atmosferă defetistă.** Zvonurile se transformă ușor în panică și panica în derută. Oricât ar fi de măruntă munca fiecăruia, **toți trebuie să aibă o ocupație oarecare.**

O schemă de organizare a populației civile, verificată la focul experienții, este următoarea: Bărbații neincadrați, până la 65 ani, sunt repartizați la fortificații locale, apărare pasivă, spitale, administrații și munci agricole. Femeile neincadrate sunt ocupate în cantinele de copii, la atelierele de confecțiuni (militare și civile), la distribuția alimentelor (sunt mai dregte decât bărbații), la control și la statistică. De asemenea, unele pot fi formate ca lucrătoare industriale. Copiii dela 4—7 ani merg la grădinile de copii, cei dela 7—11 ani la școli, iar cei dela 11—16 ani sunt străjeri sau cercetași. Strângerea la un loc a copiilor permite o apărare și alimentare mai bună și în plus înlătură un factor de demoralizare a părinților. Numai cei cari n'au văzut plaga copiilor pierduți nu știu ce însemnătate are organizarea vieții lor.

Pentru mobilizarea civilă nu este însă suficientă bunăvoința. Mai întâi trebuesc cunoscuți și întregistrați toți cei cari intră în categoria mobilizabililor civili. **Deci este indispensabilă numărătoarea și evidența acestora.** Pentru noi, de exemplu, ar fi un motiv să executăm chiar din Ianuarie 1940 recensământul general al populației. De asemeni ar trebui să punem la punct și să generalizăm bilețele de populație

Bugetul de familie

2) **Odată cu organizarea economiei naționale, fiecare familie trebue să știe cum să-și modifice cheltuelile lunare pentru caz de război.**

In Germania s'au făcut anchete și studii amănunțite asupra consumului pe cap de locuitor și a schimbărilor pe care acesta îl va suferi. S'a mers atât de departe, încât cele mai recunoscute autorități științifice au alcătuit „menu"-uri zilnice pentru fiecare sezon.

Prețurile rămânând fixe și obiectele de primă necesitate raționate, la venituri constante, rămân sume cari nu pot fi cheltuite decât clandestin.

Prin aceasta se creiază însă o cerere suplimentară care în general influențează și prețurile oficiale. De aceia, în afară de măsurile administrative luate pentru a lovi „târgul negru", populația trebue convinsă printr'o propagandă abilă și intensă că clandestinii sunt un rău pentru fiecare. Există obiceiuri atât de înrădăcinate încât nu trebue să ne închipuim că o simplă ordonanță sau pedepse exemplare sunt suficiente pentru a distruge elementele de dezorganizare economică. Numai convingerea fiecăruia că ce s'a făcut este bine și drept poate realiza disciplina necesară unei perioade de mare pericol.

Să nu uităm nici țelurile păcii...

3) Cheltuelile făcute în vederea apărării naționale vor atinge desigur un nivel ridicat, așa încât vor apăsa greu asupra viitorului. Unele țări bogate, cum este Olanda, de exemplu, pot să-și permită asemenea eforturi fără riscuri prea mari. Dimpotrivă, alte state trebue să se gândească și la viitor, pentru bunul motiv că sunt sărace. Fără a încălca asupra obiectivelor pur militare, **planurile de lucrări trebue să aibă în vedere și eventuala utilizare a acestora în timp de pace.** De exemplu, cazărmile ce se construesc pentru vreme de război, să-și aibă amplasamentul ales după necesitățile războiului, dar și ale păcii. Ele ar putea fi construite conform unor modele standardizate, iar așezarea lor **să le facă utilizabile și pentru scopuri de pace, ca, de pildă, centre de exploatare agricolă și forestieră, etc.** Desigur că nu există o soluție standard, însă se poate imagina pentru fiecare caz în parte o soluție valabilă și pentru timp de pace. **De asemeni, șoselele și căile ferate strategice pot fi studiate așa încât să asigure și un trafic util, legând de exemplu, unele regiuni izolate de centrele de desfacere.** Deși în vremuri tulburi, timpul este foarte scump și nu permite totdeauna soluția optimă, o organizare sistematică a lucrărilor ar permite economii apreciabile pentru azi și mâine.

Statele neutre și pregătirea păcii

Dacă pentru statele neutre războiul este numai o ipoteză, pacea este o certitudine. Indiferent de cât va dura războiul actual și cine va fi victorios, nu există îndoială că va veni momentul demobilizării. In afară de învins și învingător, neutrii vor fi chemați la masa verde, la care puțini vor putea refuza să se prezinte. Deoarece toată lume este astăzi de acord că după acest război pacea trebue așezată pe baze durabile, independent de partea cui va fi victoria, se vor lua în considerație toate aspectele problemelor internaționale spinoase.

Și la Versailles s'a procedat în parte după acest criteriu. Astfel, Danemarca, țară neutră, a obținut Schleswigul.

De aceia, pregătirea păcii este o problemă esențială și pentru statele neutre. Cu rare excepții, acestea nu participă azi la război, pentrucă nu au nimic de cerut. Dar este plauzibil ca alții să aibă unele pretenții dela ele. De pildă, față de state neutre, cum sunt Portugalia și Olanda, se ridică de multă vreme pretenții de ordin colonial.

Este, deci, logic ca țările neutre să pregătească pacea nu numai înarmându-se, dar și stabilind cu preciziune situația lor în drept și fapt.

Multe cereri urmând a fi făcute pe baza principiului naționalităților, este bine să se cunoască din vreme toate datele problemei, pe baza actualității, cum ar fi proporția exactă a minorităților, posibilitatea schimburilor de populație, situația economică și culturală a acestor minorități, structura populației pe regiuni și târguri, etc.

Aceste date, răspândite de pe acum în opinia publică mondială, pot creia atmosfera păcii viitoare.

După cum este firesc, cei mai activi au fost cei cari au pretenții, în timp ce așa zișii debitori au rămas în genere pasivi. Or, din acest punct de vedere și noi românii trebuie să risipim efectiv și bine organizat, orice nuanță de „debitori" ce s'ar vrea a ni se atribui.

Un exemplu recent a arătat până la evidență la ce rezultate poate duce o campanie bine și intens susținută. In toamna anului trecut, delegații Germaniei și Italiei s'au întrunit la Viena pentru a stabili cari sunt teritoriile slovace locuite de unguri. Și cum propaganda ungară reușise să samene neîncredere în recensământul cehoslovac din 1930, s'a renunțat la acesta și frontiera a fost trasată pe baza recensământului ungar din 1910. Este însă evident că în aproape 30 ani s'au produs mari deplasări de populații, că existența unui stat cehoslovac independent vreme de 20 ani a produs emigrarea multor familii maghiare înăuntrul și în afara țării și că războiul mondial a schimbat mult în structura demografică.

Ajungem deci la concluzia că statele neutre trebue să procedeze de urgență la organizarea unor recensăminte asupra cărora să nu poată exista nici o discuție. Această lucrare migăloasă, puțin agreată de nepricepuți, poate valora însă cât multe divizii... Procentele de populație, pământul pe care-l cultivă fiecare minoritate, școlile de care dispune, cifre fără interes aparent, devin muniție de pace.

Strângerea materialului statistic

Desigur, se poate obiecta că nu există statistici care să nu fie puse în dubiu atunci când sunt făcute de cei interesați. Argument perfect valabil, însă dificultatea nu este de nedepășit. Există în lume foarte mulți experți statisticieni a căror știință și onestitate intelectuală nu este pusă la îndoială de nimeni. Țările neutre pot face apel și la aceștia, pentru a urmări pas cu pas, nu numai strângerea datelor brute, dar și prelucrarea materialului statistic. Va exista atunci cineva care să poată propune trasarea de frontiere pe baza unor date vechi de zeci de ani, când există date recente?

Conform unei înțelegeri internaționale, recensămintele se fac din zece în zece ani. Ultimul fiind cel din 1930, în 1940 se va face o noua numărătoare la locuitorilor.

Deci, toate statele rămase neutre ar trebui să procedeze imediat la pregătirile extrem de complexe pe care le cere o asemenea operație și la începutul anului viitor să efectueze numărătoarea. Pornind dela ipoteza că războiul nu poate dura prea mult, ar rămâne exact timpul necesar pentru centralizarea, tipărirea și răspândirea rezultatelor obținute. Căci nu este suficient să se facă recensământul: Concluziile acestuia trebuesc răspândite în întreaga lume. Tehnica adoptată de unii pentru a face cunoscute cifre inexacte, poate fi mai cu succes aplicată pentru împrăștierea cifrelor exacte!

Există astăzi o știință a propagandei care s'a dovedit extrem de eficace. Formule bine studiate, pot fi cu succes aplicate atât pe scară națională cât și pe scară internațională.

Economisirea forțelor naturale și sociale

Din punct de vedere economic, pregătirea păcii în vreme de neutralitate înarmată, constă în primul rând în economisirea forțelor naturale și sociale. Necesitatea de a utiliza până la maximum posibilitățile existente, se confundă deseori cu tentația de a epuiza fără discriminare bogățiile naturale și sociale. Astfel, este cunoscută exploatarea nemiloasă a pădurilor, acolo unde se puteau găsi soluții care să satisfacă și nevoile armatei și ale economiei naționale. De asemeni, nu rare ori tăierile de animale s'au aplicat nu numai asupra vitelor trăgătoare, dar și asupra celor reproducătoare. Dacă la aceste greșeli adăogăm inevitabilele pierderi, provocate de o economie în mare tensiune, ne dăm seama că, fără măsuri severe, multe economii naționale neutre riscă să termine neutralitatea cu pierderi ireparabile.

Observații similare se pot face cu privire la mâna de lucru calificată, care trebue păstrată ca cea mai importantă rezervă atât pentru război, cât și pentru pace. Mașini se pot cumpăra sau construi într'un timp relativ scurt; muncitori calificați se formează însă cu mari greutăți, și pregătirea lor durează ani de zile. Mai cu seamă în țările înapoiate, unde contingentul lor este redus și unde nu există un nivel tehnic și cultural suficient pentru a reeduca mâna de lucru, problema este extrem de delicată.

Tranziția la economia de pace

Din punct de vedere financiar, pregătirea minuțioasă a neutralității și războiului trebue să fie însoțită de o pregătire nu mai puțin minuțioasă a păcii. Căci pacea putând apare tot atât de repede ca și războiul, efectele imenselor cheltuieli antrenate de politica neutralității înarmate, se oglindesc în mod brutal în evoluția rapidă a prețurilor, dacă nu se prevăd din vreme măsuri destinate să consolideze datoria flotantă și să împiedice cursa la inflație.

Experiența de după războiul mondial este încă vie în amintirea tuturor, pentru a nu se lua măsurile indispensabile care să asigure tranziția la normal.

★

IN CONCLUZIE, din analiza noastră rezultă că:

a) războiul actual nu poate dura cât cel precedent, deoarece consumul de război are CA NIVEL INFERIOR CONSUMUL MAXIM DIN 1918, în timp ce posibilitățile economiilor naționale sunt mai mici decât în 1914;

b) țările neutre vor suporta din punct de vedere economic o mare parte din consecințele războiului, exact ca și statele beligerante;

c) țările neutre trebue să se pregătească în acelaș timp pentru un eventual conflict, dar și pentru pacea la care vor fi chemate să participe;

d) pe lângă măsurile economice luate de autorități, organizarea populației civile și lămurirea opiniei publice naționale și internaționale trebue să însoțească toată perioada neutralității, în vederea dezbaterilor pentru pacea de mâine.